

Kalkoen vraagt meer van management

“Een kalkoen is toch veel mooier dan een kip?“, vindt Adrie Melis.

“Het dier is heel bijzonder en iedere ronde is weer anders.” Omdat het bedrijf van Melis in een pluimveearme regio ligt, is de ziektedruk laag en zijn er weinig problemen met de diergezondheid. Toch is er één ziekte die Melis zorgen baart: blackhead.

GEESJE ROTGERS

Niet dat blackhead voorkomt op het bedrijf, maar de alom gevreesde ziekte steekt steeds vaker zijn kop op in de pluimveehouderij. Bij kalkoenen kan de ziekte zeer hard toeslaan met sterftecijfers tot wel honderd procent. Tot 31 maart 2003 was het middel nifursol toegestaan als preventief middel tegen blackhead. Dit middel is echter door de EU van de markt gehaald vanwege risico's voor de consument van dierlijke producten. Sindsdien is er geen enkel medicijn meer voorhanden tegen deze ziekte.

Adrie Melis is er zeer beducht op dat hij geen ziekten het bedrijf insleept. “Daarom komt niemand de stal in, behalve mijn dierenarts Marc Heijmans.” Heijmans is pluimveedierenarts bij dierenartsenpraktijk Ell (Limburg). Melis is zeer tevreden met deze dierenarts, ondanks dat hij op een uur rijden van het bedrijf zit. “Er zijn maar heel weinig dierenartsen in Nederland met kennis van kalkoenen. En ik wil beslist een dierenarts op mijn bedrijf die wél verstand heeft van deze diersoort.”

Pluimveedierenarts Marc Heijmans houdt zich al twintig jaar bezig met kalkoenen. Hij besteedt ongeveer de helft van zijn tijd aan deze pluimveesoort. Ook komt hij op kippenbedrijven. “Kalkoenen zijn niet te vergelijken met vleeskuikens”, benadrukt

Heijmans. “Het gedrag is bijvoorbeeld al heel anders. Een kalkoen is nieuwsgierig en komt naar je toe, een vleeskuiken loopt daarentegen van je weg. Kalkoenen zijn dan weer veel lastiger te houden, meent Heijmans. “Het dier komt oorspronkelijke uit Noord-Amerika en kan slecht tegen kou, vocht en tocht. Dit maakt de kalkoen bevattelijk voor ziekten.” De vleeskalkoen is dus kwetsbaarder dan het vleeskuiken. Verder doen kalkoenen er 16 (hennen) en 21 weken (hanen) over om op slachtgewicht

45 gram bij vleeskuikens, en wordt 17 tot 23 kilo zwaar. Dat maakt de kalkoen extra kwetsbaar.”

Volgens Heijmans draagt het huidige tweeleefstijdensysteem, waarbij de oude hanen in hun laatste drie weken samen met de nieuwe kuikens op het bedrijf zitten, niet bij aan de diergezondheid. Wegens het achterwege blijven van ‘all in, all out’ lopen de jonge kuikens het risico besmet te raken door de hanen op het bedrijf. “Ideaal is anders”, stelt Heijmans. Maar de Duitse

Er zijn maar weinig dierenartsen met kennis van kalkoenen

te komen en zijn kalkoenkuikens duurder dan kipkuikens. Dit bij elkaar maakt de kalkoenenhouderij een kapitaalintensieve sector, waar kleine fouten grote financiële gevolgen kunnen hebben. Volgens Heijmans vragen kalkoenen nog meer van het management van de dierhouder dan vleeskuikens. “Het huidige gangbare kalkoenras is bovendien een zeer snelle groeier. Het groeit zo'n 145 gram per dag tegenover

afnemer vraagt alleen zware kalkoenen en de marges zijn gering. Kalkoenhouders hebben nauwelijks een andere keuze. “Bij kalkoenen worden relatief te veel antibiotica gebruikt en het wordt nog een hele dobber om het gebruik fors te verminderen”, stelt Heijmans.

Sector vreest blackhead

Net als kalkoenuhouder Melis, is ook dieren-

arts Heijmans zeer bezorgd over de ontwikkelingen rondom de gevreesde ziekte blackhead. “Wij zien in toenemende mate uitbraken van blackhead onder kalkoenen, waarbij soms het hele koppel sterft. In het afgelopen jaar is de ziekte al drie keer uitgebroken op een kalkoenenbedrijf. Op een totaal aantal kalkoenenbedrijven van 48 is dat relatief vaak.” Inmiddels werkt het farmaceutische bedrijf Huvepharma aan het nieuwe medicijn HistoBloc. De proeven met dit diergeneesmiddel zijn veelbelovend en het lijkt erop dat het middel medio 2012 op de markt komt. “Maar of het gebruikt mag worden, is nog maar zeer de vraag”, zegt Heijmans. “HistoBloc is namelijk een antibioticum dat preventief door het voer moet worden gemengd en onlangs hebben voerfabrikanten en dierenartsen bij conventant vastgelegd geen antibiotica meer preventief door het voer te mengen. Het lijkt er dus op dat de tijd de ontwikkeling van HistoBloc heeft ingehaald. Het middel ingeven bij het zien van de eerste ziekte-

verschijnselen is helaas geen optie. Dan ben je per definitie te laat en werkt het middel niet meer. Het kan dus alleen maar preventief worden toegepast. Daar komt nog bij dat de werkzame stof van HistoBloc, paromomycine, het eerste keuzemiddel is tegen aids bij mensen. Om die reden loopt het middel tevens kans verboden te worden voor gebruik bij dieren.” Het is een groot dilemma waarin de veterinaire gezondheidszorg zich bevindt, en Heijmans hoopt dat middels een streng gebruiksprotocol toch kan worden bewerkstelligd dat HistoBloc toegepast mag worden op bedrijven met een sterk verhoogd risico op blackhead. “Het zijn meestal niet de slechtst draaiende bedrijven die geconfronteerd worden met blackhead. In de pluimveehouderij zien we bijvoorbeeld dat de ziekte ook uitbreekt op bedrijven met de allerhoogste hygiënestatus.” Of er andere methoden zijn om de ziekte de baas te worden, weet Heijmans niet. “Het idee bestaat dat de ziekteverwekker die blackhead veroorzaakt (*Histomonas*

meleagridis) op veel pluimveebedrijven te vinden is. Waarom sommige koppels er wel ziek van worden en andere niet is onbekend. Heijmans betreurt het dat er wereldwijd maar heel weinig onderzoek plaatsvindt naar de gezondheidszorg van kalkoenen. “De Nederlandse Gezondheidsdienst voor Dieren is een van de drie Europese onderzoekscentra die zich bezig houden met kalkoenziekten.”

Ondanks de sombere ontwikkelingen ten aanzien van blackhead en de geringe onderzoekscapaciteit, is Heijmans optimistisch. “Er moet in deze sector nog wel het nodige gebeuren om het antibioticumgebruik terug te dringen, maar dankzij de flexibiliteit en goede vaktechnische kwaliteiten van onze nieuwe generatie kalkoenhouders, weet ik zeker dat we dit voor elkaar krijgen. Sommige kalkoenhouders lukt het nu al om ronden te draaien zonder antibiotica.” §

Dierenarts Marc Heijmans ziet graag dat het onderzoek voor de kalkoenenhouderij versterkt wordt.

FOTO: MH

Of dit buitenplaatje straks nog gemaakt kan worden is de vraag, nu er geen medicijn meer is tegen de gevaarlijk ziekte Blackhead.

FOTO: TWAN WIERMANS

